

خطاهای تربیتی والدین

www.ketab.ir

دکتر سید مسعود راد
(روانشناس)

سرشناسه: راد، سید مسعود، ۱۳۴۱

عنوان و نام پدید آورنده: خطاهای تربیتی والدین/ سید مسعود راد.

مشخصات نشر: تهران: گل نرگس، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۲۴ص: مصور.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۴۲۱-۰-۱

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: ناشر قبلی: نسل نواندیش، تاریخ نشر: ۱۳۹۵

یادداشت: چاپ چهارم.

موضوع: رفتار والدین

موضوع: Parenting

موضوع: والدین و کودک

موضوع: Parent and child

رده‌بندی: HQ ۷۵۵/۸ : ۵۰۴/۲ع ۶۱۳۹۷

رده‌بندی دیویی: ۶۴۹/۱

شمار کتاب‌سازی: ۵۵۵۲۷۱۰

خطاهای تربیتی والدین

نویسنده: سید مسعود راد

ویراستار: انناز خنجرسته

صفحه آرا: الهه

تصویرگر: سام سلما

طراح جلد: ندا ایمنی

ناشر: گل نرگس

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: چهارم

سال چاپ: ۱۳۹۸

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۴۲۱-۰-۱

ISBN: 978-622-5421-0-1

کتاب‌های مورد نیاز خود را از وبگاه (سایت) انتشارات گل نرگس تهیه فرمایید.

WWW.GoleNarges-PUB.ir

شماره‌های تماس: ۰۹۱۲۷۰۹۲۸۷۶-۳۳۵۶۰۵۵۹-۰۹۱۲۷۰۹۱۷۷۴

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۷	خطای اول: نتیجه‌گرایی
۲۳	خطای دوم: عیب‌جویی
۲۹	خطای سوم: قضاوت‌های نادرست
۳۵	خطای چهارم: تحکم و اقتدارگرایی
۴۲	خطای پنجم: سرزنش‌سازی
۴۸	خطای ششم: ارتباط ناسوب
۵۴	خطای هفتم: واکنش‌های هیولانه
۶۱	خطای هشتم: خیال‌پردازی
۶۹	خطای نهم: مقایسه‌های نابجا
۷۵	خطای دهم: استفاده از روش آزمون و خطا
۸۲	خطای یازدهم: برچسب زدن
۸۸	خطای دوازدهم: به‌روز نبودن (بخش اول)
۹۵	خطای سیزدهم: به‌روز نبودن (بخش دوم)
۱۰۱	خطای چهاردهم: سرزنش و توبیخ
۱۰۷	خطای پانزدهم: اهمیت دادن به غرور والدینی
۱۱۳	خطای شانزدهم: ارزشمند و نازنده‌سازی توانایی‌های فرزندان
۱۱۹	خطای هفدهم: ایجاد محرومیت‌های عاطفی
۱۲۷	خطای هجدهم: ارائه‌ی الگوهای رفتاری متناقض (بخش اول)
۱۳۲	خطای نوزدهم: ارائه‌ی الگوهای رفتاری متناقض (بخش دوم)
۱۳۷	خطای بیستم: ارائه‌ی الگوهای رفتاری متناقض (بخش سوم)

- خطای بیست و یکم: تقویت فرزندسالاری..... ۱۴۲
- خطای بیست و دوم: سهل گیری های افراطی..... ۱۴۷
- خطای بیست و سوم: کنترل مستقیم و مراقبت بیرونی..... ۱۵۳
- خطای بیست و چهارم: تقویت حس رقابت جویی..... ۱۵۹
- خطای بیست و پنجم: رفتارهای تلافی جویانه یا «مقابله به مثل کردن»..... ۱۶۵
- خطای بیست و ششم: ایجاد رابطه ی «من خوبم، تو بدی!»..... ۱۷۱
- خطای بیست و هفتم: نصیحت محوری..... ۱۷۷
- خطای بیست و هشتم: ساده انگاری های کودکانه..... ۱۸۷
- خطای بیست و نهم: حمایت های افراطی و مستقیم (بخش اول)..... ۱۹۳
- خطای سی ام: حمایت های افراطی و مستقیم (بخش دوم)..... ۱۹۹
- تابلوی هنری والدین..... ۲۰۵
- سخن آخر..... ۲۱۶
- فهرست منابع و مآخذ..... ۲۱۹

مقدمه

باز گشت دیدم بیدار خویش تا نگری عاقبت کار خویش^۱

نان زهرآلود

گویند درویشی در کوچه‌های گسسته و پشت سر هم می‌گفت: «هرچه کنی به خود کنی گر همه نیک و بد کنی» زن صدای او را شنید و با خود گفت: «این درویش که کار بدی نکرده است؛ اما من بلایی بر سرش می‌آورم که گناه‌نکرده جزا ببیند و حرفش غلط را کار در آید.» زن به خانه رفت، قرص نانی را زهرآلود کرد و به درویش داد. درویش خدا را شکر کرد و راه افتاد. در راه به پسری رسید. پسرک گفت: «درویش من خیلی بازی کرده‌ام و گرسنه‌ام. نانی داری بدهی تا بخورم؟» درویش نان آلوده را که از زن گرفته بود به پسرک داد. پسرک نان را خورد و بلافاصله حالش به هم خورد. بچه‌ها دوان‌دوان به سراغ مادر پسرک رفتند و گفتند حال پسرش خراب شده است. زن سراسیمه سر رسید، فرزندش را در حال مرگ دید و درویش را بالای سرش. زن، درویش را شناخت و گفت: «تو این‌جا چه می‌کنی؟» درویش گفت: «پسرک گرسنه بود، نانی را که تو به من دادی،

به او دادم.» زن با دو دست محکم بر سرش زد و گفت: «راست گفתי، هرچه کنی به خود کنی، گر همه نیک و بد کنی...»

پژواک

همه ظلم را نوعی زیان دیدن یا آسیب رساندن به دیگران می‌دانند؛ ولی نزد آگاه‌دلان، ظلم به دیگران، درحقیقت ظلم به خود است؛ چنانچه در حکایت بیان شد: «هر چه کنی به خود کنی» هیچ‌یک از ما والدین قصد ظلم کردن و آسیب رساندن به فرزندان خود را نداریم و تمام رفتارهای خود را نوعی بسوزن سببت به آن‌ها می‌دانیم؛ ولی باید بپذیریم بسیاری از اشتباهات تربیتی ما، ظلم بزرگی به فرزندانمان است که به‌زودی آثار و تبعات آن‌ها بر ما را نیز خواهد گرفت. به این ترتیب ما با اشتباهات تربیتی، درحقیقت ظلم بزرگی به خودمان می‌کنیم.

در گذشته، اغلب مردم به ذات یا وراثت در تربیت فرزند بیشتر اهمیت می‌دادند. برای مثال می‌گفتند: «چه باید ذاتش درست باشد» یا «تربیت، نااهل را چون گردکان بر گنبد است». این حرف‌ها نشان می‌داد که گذشتگان برای ذات و وراثت اهمیت بسیاری قایل بودند. در مقابل، عده‌ای هم به محیط یا تربیت فرزند اهمیت صد در صد می‌دادند و می‌گفتند: «بچه هرچه دارد از پر قنداق مادرش دارد» یا «نهفته‌های پدر در پسر بود پیدا». بی‌آن‌که بخواهم به اهمیت هر کدام از این دیدگاه‌ها اثر و یک بحث و جدل قدیمی را تکرار کنم، باید بگویم امروزه اهمیت تربیت بسیار بیشتر از وراثت است.

هر رفتار تربیتی ما به‌زودی آثار و تبعات خود را نشان خواهد داد. البته رفتارهای ما بیش از گفتارهایمان بر تربیت فرزندانمان تأثیرگذار است و به‌زودی بازتاب عملکرد خود را در رفتار فرزندان خود مشاهده خواهیم کرد.

به قول مولوی:

این جهان کوه است و فعل ما ندا سوی ما آید نداها را صدا

زانوی غم

خوانندگانی گرامی، والدینی را بنگریم که زانوی غم بغل کرده و در تربیت فرزند خود درمانده شده‌اند. به حال و روز نزار والدینی که فرزندشان معتاد است نظر کنیم. والدینی که یک عمر برای فرزندشان دلسوزی و از خودگذشتگی کرده‌اند و اینک که شکست خورده‌اند نمی‌دانند تقاص کدام گناه خود را پس می‌دهند؛ اما موانع علمی و دانش تجربی‌ام به من می‌گوید که علت اصلی شکست والدین چیزی نیست جز استفاده از روش‌های تربیتی غلط. این خطاهای ماسات که فرزندانمان را به‌گونه‌ای تربیت می‌کند که تمایل نداریم. اگر از رفتار یا گفتار فرزندانمان رضایت نداریم باید به خودمان رجوع کرده و روش‌های تربیتی خودمان را اصلاح کنیم. پشت سر هر کودک لجباز، پدر یا مادری لجبازتر و پشت سر هر کودک ترسو، پدر یا مادری ترسوتر و پشت سر هر کودک پرخاشگر نیز بی‌گمان پدر یا مادری پرخاشگرتر وجود دارد. در آسایش‌ناشی و ریشه‌یابی عوامل بزهکاری و جنایت در کودکان و نوجوانان بین‌بابی ابتدا به مشکلات تربیتی خانواده‌های آن‌ها بپردازیم و بعد عوامل دیگر را بررسی کنیم. پس ما والدین، باید به اشتباهات خود اعتراف کنیم و از رفتارهای ناآگاهانه دست برداریم.

پس لازم است ما پیش از این‌که به فکر اصلاح رفتارهای فرزندانمان باشیم، روش‌های تربیتی خود را اصلاح کنیم. از این رو بهتر است

شیوه‌های تربیتی خود را بررسی و اگر اشتباه است، آن را برطرف سازیم. در ضمن باید اشتباهات و خطاهای تربیتی را جدی بگیریم، زیرا هر کدام از آن‌ها وادارمان می‌سازد تن به اشتباهات دیگری بدهیم که در این صورت ممکن است در مدت کوتاهی با کلاف سر در گمی از خطا و اشتباه دست‌به‌گریبان شویم که گشودن گره‌های کور آن‌ها نیز کار ساده‌ای نخواهد بود! جالب این‌جاست که برخی والدین، بسیاری از این خطاها را به صورت یک روش تربیتی درست و کارساز پذیرفته و به کار می‌برند. در این صورت، این اندیشه بسیار خطرناک‌تر خواهد بود و علت اصلی آن هم این است که ما نسبت به خطاهای تربیتی آگاهی نداریم. آن‌ها را نمی‌شناسیم.

بنابراین برای جلوگیری از این مشکل باید خطاهای تربیتی را شناسایی و آن‌ها را از رفتارهای غلط حذف کنیم. در این کتاب به سی مورد از خطاهای تربیتی که ممکن است مرتکب شویم اشاره کرده‌ام و مانند دیگر آثار خود که بیشترشان معرف حضور شما خواننده‌ی محترم می‌باشند، با زبانی ساده و روان و با استفاده از حکایات شیرین و ضرب‌المثل‌های جالب و لطیفه‌های نمکین، آن‌ها را به رشته‌ی تحریر درآورده‌ام. در ضمن هر جا لازم به نظر رسیده، برای روشن‌تر شدن موضوع از سال‌های بیشتری بهره برده‌ام و در همه‌ی موارد به‌طور ویژه به نکات ظریف تربیتی اشاره کرده‌ام. حکایات، ضرب‌المثل‌ها و لطیفه‌ها بیش از این‌که نوعی مثال یا استدلال برای بحث کتاب به‌شمار آیند بیشتر یک مقدمه برای آغاز آن می‌باشند که هم ایجاد تنوع می‌کنند و هم ذهن را برای تفکر و اندیشه‌ای عمیق آماده‌تر می‌سازند.

خواننده‌ی گرامی، نگارش این کتاب حدود دو سال به طول انجامیده است و در این راستا دقت و وسواس بسیاری به خرج داده‌ام تا بر اساس علم و دانش روز و در قالب فرهنگ ایرانی و اسلامی سخن گفته و کلام خود را فصیح و شیرین سازم. من هیچ‌گاه برای کتاب نوشتن، کتاب ننوشته‌ام، بلکه همیشه برای رفع مشکلات و تأثیر گذاشتن بر افکار خوانندگانم دست به قلم برده‌ام و لذت‌بخش‌ترین ساعات زندگی‌ام زمانی است که کتابی را برای شما خواننده‌ی گرامی تألیف می‌کنم، زیرا تمام آرزوی من موفقیت شما و بالاترین سرایه‌ی زندگی‌ام نیز رضایت خاطرتان است؛ لذا مثل همیشه خواهشمندم که با سار نملرات خود مرا در راستای این مسئولیت خطیر یاری فرمایید.

سیدمسعود راد